

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Riuttanen, Sanna; Vaarala, Heidi

Title: Tulin, näin ja jäin : kansainväliset osaajat Suomessa

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2024

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Riuttanen, S., & Vaarala, H. (2024). Tulin, näin ja jäin : kansainväliset osaajat Suomessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(2). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2024/tulin-nain-ja-jain-kansainvaliset-osaajat-suomessa>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Tulin, näin ja jäin – kansainväliset osaajat Suomessa

Julkaistu: 20. maaliskuuta 2024 | Kirjoittaneet: Sanna Riuttanen ja Heidi Vaarala

Uutisissa ollaan miltei päivittäin huolissaan Suomen väestöpyramidin vinoumasta ja peräänkuulutetaan työperäisen maahanmuuton lisäämistä taloudellisen tasapainon säilyttämiseksi. Marraskuussa 2023 ministerityöryhmä hyväksyi uudistetun työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton Talent Boost 2023–2027 -toimenpideohjelman. Ohjelmassa on kolme osa-aluetta: 1) Suomen vetovoima: osaajien ja saatavuuden edistäminen ja maakuvatyö, 2) sujuvat ja hallitut oleskelulupaprosessit sekä toimiva jälkivalvonta ja väärinkäytösten ehkäisy ja 3) Suomen pitovoiman vahvistaminen.

Suomi kilpailee kansainvälisistä osaajista muiden maiden kanssa. Ainakin paperilla halutaan edistää työvoiman kansainvälistä rekrytointia erityisesti Intiasta, Brasiliasta, Vietnamista ja Filippiineiltä. Toivotaan korkeasti koulutettua väkeä, sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ja vientiteollisuuden työntekijöitä ja kausityöntekijöitä. Kansainvälisiä opiskelijoita ja tutkijoitakin haluttaisiin mieluusti lisää Suomeen.

Kenestä sitten oikein puhutaan, kun puhutaan kansainvälisestä osaajasta? Virallisesti heitä ovat henkilöt, joilla on Euroopan unionin sininen kortti eli he, jotka toimivat korkeaa pätevyyttä vaativissa asiantuntijatehtävissä ja jotka tienaaavat bruttona vähintään 5 457€ kuukaudessa. Heitä ovat myös sellaisissa erityisosaamista vaativissa tehtävissä toimivat, joiden on tienattava vähintään 3 638€ kuukaudessa. Heitä saattavat olla myös yrittäjät, startup-yrittäjät, asiantuntijat/johtajat

ICT-oleskeluluvalla ja yli- tai keskijohtoon kuuluvat. Näiden kaikkien on mahdollista hakea oleskelulupaa ns. pikakaistalta. Lupa asiantuntijalle itselleen ja hänen perheelleen saadaan silloin kahdessa viikossa.

(Maahanmuuttovirasto 2024a.)

Sitten ovat ne kaikki muut työperäiset maahanmuuttajat, esimerkiksi maataloustyöntekijät, rakennustyöntekijät, hitsaajat, rappaajat, siivoajat, kokit ja hoiva-avustajat. Työntekijät, joita tarvitaan jo nyt kipeästi, ja joiden merkitys tulevaisuudessa väestön ikääntyessä vain kasvaa.

Oleskeluluvan saamiseksi heidän bruttopalkkansa kuukaudessa on oltava vähintään 1 399€. Heidän ja heidän perheenjäsentensä

hakemusten käsittelyaika voi olla puolikin

vuotta. (Maahanmuuttovirasto 2024b.)

On kuitenkin suuri joukko osaajia, työntekijöitä, tutkijoita ja opiskelijoita, jotka saapuvat Suomeen lapsineen päivineen, ja tämä aiheuttaa väistämättä pohdinnan lasten koulukielestä. Totta kai on tarjolla suomalainen, julkinen varhaiskasvatus tai perusopetus, jolla vielä ulkomailla on erinomainen maine maksuttomana ja tasa-arvoisena toimijana. Mutta haluavatko kansainväliset vanhemmat laittaa lapsensa kasvamaan ja opiskelemaan suomeksi tai ruotsiksi?

Tämä riippunee siitä, onko perheen tarkoitus tai ylipäätään mahdollista jäädä Suomeen asumaan. Ja vaikkei alun perin olisikaan, moni jää ikään kuin vahingossa, jos perheen vanhemmat työllistyvät tai työsopimuksia jatketaan. Jos tarkoitus on olla vain läpikulkumatkalla, moni laittaisi lapsensa mieluummin opiskelemaan englanniksi, jotta koulupolku voi todennäköisemmin jatkua seuraavassa maassa samalla kielellä.

Millaista englanninkielistä varhaiskasvatusta ja perusopetusta on sitten tarjolla Suomessa ja vastaako tarjonta kysyntään? Tähän kysymykseen haemme vastauksia tällä hetkellä meneillään olevassa selvitystyössä, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on tilannut Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskukselta. Selvityksen on tarkoitus valmistua lokakuussa 2024.

Ainakin viimeaikaisen uutisoinnin perusteella englanninkieliselle koulutuspolulle olisi tulijoita. 6-vuotiaita prepataan kieliluokkien soveltuvuuskokeisiin pääkaupunkiseudulla, koska hakijoita on niin paljon (Cremin, 2024). International School of Helsinki, josta voi jatkaa englanniksi IB-lukioon, suunnittelee laajennusta 200 lisäpaikan mahdollistamiseksi (Tuhkanen, 2024). Tästä voisi päätellä, että paikkoja ei riitä kaikille niitä haluaville.

Englanninkielisten koulutuspolkujen lisäämiseen liittyy myös problematiikkaa. Valtakielen oppiminen on yksi tärkeimpiä osia kotoutumisprosessissa. Jos perhe jääkin Suomeen pidemmäksi aikaa, saattaa osallisuus suomea tai ruotsia osaamattomille jäädä pinnalliseksi. Vaikka työelämässä saattaa englannillakin pärjätä, sosiaaliset verkostot rakennetaan usein valtakielellä (Iikkänen, 2020).

Kansainvälisten asiantuntijoiden tulo on hyväksyttyä, mutta tutkimuksesta kuullaan erilaisiakin ääniä. Esimerkiksi juuri valmistuneen väitöstutkimuksen (Ndomo, 2024) mukaan Suomeen muuttavista korkeakoulutetuista henkilöistä luodaan lakien ja instituutioiden kautta systemaattisesti alempaa työväenluokkaa. Ndomo toteaa, että maahanmuuttaneet ovat usein helpommin hyväksikäytettävissä, sillä he eivät nauti samoista työmarkkinaeduista, eivätkä aina tiedä oikeuksistaan suomalaisessa työelämässä. Räikeitä tapauksia eri aloilta on tullut viime aikoina esille mediassa: esimerkiksi työnantajan velvollisuuksien kiertämistä ”kevytyrittäjyyden” varjolla (Pelli, 2024; Takala, 2023). Keitä Suomeen siis todella halutaan töihin ja toivotetaanko tulijat yhtä lailla tervetulleiksi?

Verkkolehden artikkelit

Maaliskuun verkkolehden ensimmäisessä varsinaisessa artikkelissa professori Juhani Rautopuro tarjoaa tutkimuksellista näkökulmaa viime aikoina mediassa velloneeseen PISA-keskusteluun. PISA-tulosten yhteydessä mainitaan usein Suomen koulutusmaine ulkomailla. Mutta mitä PISA todella mittaa ja minkälaisia johtopäätöksiä tuloksista tulee tehdä?

Taija Hämäläinen kertoo Haaga-Heliassa järjestettävästä, maahanmuuttotaustaisille opiskelijoille suunnatusta journalismin koulutuksesta. Journalismin koulutus pyrkii moniäänistämään suomalaista mediakenttää, ja samaa tavoitetta varten perustettiin tammikuussa 2024 monikielinen media Satakieli. Yksiäänisyyden ja -kielisyyden normin purkamiseen täytyy osallistua median lisäksi myös kielentutkimuksen ja opetuksen kentällä. Tätä käsittelee artikkelissaan Tommi Jantunen. Milloin sinä viimeksi pohdit omaa kielikäsitystäsi?

Kimmo Granqvist jatkaa moninaisten kielikäsitysten pohdintaa artikkelissaan ”Suomen romanikielen dilemmoja”. Romanikielen kannalta ei ole esimerkiksi selkeää, paljonko puhujia Suomessa on, pitäisikö puhua romanikielen murteista vaiko romanikielistä, ja mitkä

toimet ovat kielen elvytyksen kannalta hyödyllisiä ja mitkä turhia. Tästä artikkelista voi jokainen oppia jotain uutta Suomen romanikielen historiasta ja nykytilasta.

Kahdessa viimeisessä artikkelissa keskitytään kielitietoisuuteen Suomen kouluissa. Ensimmäinen perustuu tuoreen, erittäin ansiokkaan ja Kari Sajavaara -palkinnollakin kruunatun väitöskirjan tuloksiin. Elisa Revon artikkelista voi lukea useita konkreettisia tukitoimia koulun kielitietoisuuden kasvattamiseen ja vastasaapuneiden tukemiseen luokahuoneissa. Lopuksi Roosa Väisänen ja Geo Goyi esittelevät uudenlaisen kielitietoisuutta edistävän toimenkuvan suomalaisessa lukiokoulutuksessa. Vantaalla kielikoordinaattorit auttavat opettajia ottamaan kielitietoisuuden osaksi arkea ja tukevat heitä tässä prosessissa monella eri tavalla. Tässäpä idea, josta toivoisi muidenkin kaupunkien ottavan koppia!

Sanna Riuttanen työskentelee Kieliverkostossa projektitutkijana ja tekee väitöstutkimusta Suomeen muuttaneiden identiteeteistä ja kielenoppimiseen investoimisesta.

Heidi Vaarala työskentelee Kieliverkostossa ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa yliopistotutkijana.

Lähteet:

Cremin, Reetta. (2024). 6-vuotiaille järjestetään niin salaisia soveltuvuuskokeita, etteivät kaupungit suostu paljastamaan niistä mitään. Yle Uutiset 12.2.2024. [Luettu 19.3.2024] <https://yle.fi/a/74-20072533> (<https://yle.fi/a/74-20072533>)

likkanen, Päivi. (2020). *The role of language in integration: a longitudinal study of migrant parents' trajectories*. JYU Dissertations 289. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8306-2> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8306-2>)

Ndomo, Quivine. (2024). *The Working Underclass: Highly Educated Migrants on the Fringes of the Finnish Labour Market*. JYU Dissertations 744. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9906-3> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9906-3>)

Pelli, Petja. (2024). Riisto levisi metsiin. *Helsingin Sanomat* 10.3.2024.

[Luettu 19.3.2024] <https://www.hs.fi/talous/art-2000010273670.html>

(<https://www.hs.fi/talous/art-2000010273670.html>)

Takala, Sami. (2023). Ravintolat vaativat Foodoralta ja Woltilta

selvitystä pimeistä ruokalähteistä. *Helsingin Sanomat* 23.4.2023.

[Luettu 19.3.2024] <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009537165.html>

(<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009537165.html>)

Talent Boost 2023 – 2027. (2023) Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:71. Valtioneuvosto. Helsinki.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165274>

(<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165274>)

Tuhkanen, Ari. (2024). Tässä helsinkiläiskoulussa opiskelu maksaa jopa

16 000 euroa vuodessa – siitä huolimatta sinne jonotetaan. Yle Uutiset

13.3.2024. [Luettu 19.3.2024] <https://yle.fi/a/74-20078151>

(<https://yle.fi/a/74-20078151>)

Maahanmuuttovirasto. (2024a) Töihin Suomeen. Verkkosivu. [Luettu

15.3.2024] <https://migri.fi/toihin-suomeen> (<https://migri.fi/toihin-suomeen>)

(<https://migri.fi/toihin-suomeen>)

Maahanmuuttovirasto. (2024b) Oleskelulupahakemus perhesiteen

perusteella, kun puolisoilla on oleskelulupa Suomessa. Verkkosivu.

[Luettu 20.3.2024] <https://migri.fi/avopuoliso-suomessa-oleskeluluvalla>

(<https://migri.fi/avopuoliso-suomessa-oleskeluluvalla>)

Artikkeliin viittaaminen

Riuttanen, S. & Vaarala, H. (2024). Tulin, näin ja jäin – kansainväliset osaajat Suomessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(2). Saatavilla:

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2024/tulin-nain-ja-jain-kansainvaliset-osaajat-suomessa>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2024/tulin-nain-ja-jain-kansainvaliset-osaajat-suomessa>)